

Про стан платіжного балансу в IV кварталі 2023 року

(за попередніми даними^{1,2} за методологією шостого видання
Керівництва з платіжного балансу та міжнародної інвестиційної позиції)

Дефіцит поточного рахунку платіжного балансу в IV кварталі 2023 року становив 3.1 млрд дол. США, або 5.9% від ВВП (за IV квартал 2022 року профіцит становив 0.1 млрд дол. США, або 0.2% від ВВП). Дефіцит сформувався насамперед за рахунок скорочення обсягів грантової допомоги від міжнародних партнерів. Дефіцит товарів та послуг був на рівні минулого року: скорочення експорту товарів компенсоване зниженням витрат громадян України, які перебувають за кордоном.

Дефіцит поточного рахунку без урахування реінвестованих доходів та грантів від міжнародних партнерів становив 5.1 млрд дол. США, або 9.5% від ВВП (у IV кварталі 2022 року 4.0 млрд дол. США, або 8.7% від ВВП).

Дефіцит зовнішньої торгівлі товарами та послугами в IV кварталі становив 9.9 млрд дол. США (у IV кварталі 2022 року 9.8 млрд дол. США).

Експорт товарів³ зменшився на 17.1% (збільшився на 17.5% порівняно з попереднім кварталом), натомість **імпорт товарів** зріс на 2.9% (порівняно з попереднім кварталом – на 5.5%).

Експорт товарів у IV кварталі 2023 року становив **8.7 млрд дол. США**. Майже все падіння було забезпечене зменшенням експорту **продовольчих товарів на 21.7%** (до III кварталу 2023 року зросли на 33.9%). Найбільше скоротився експорт **зернових** – на 37.8% порівняно з IV кварталом 2022 року, коли функціонував «зерновий коридор» (порівняно з III кварталом 2023 року збільшився в 1.7 раза за рахунок розширення альтернативних шляхів поставок). Також зменшився експорт **насіння олійних і олій та жирів** – на 21.8% (до III кварталу зріс на 20.3%). Водночас зріс експорт **продуктів харчової промисловості** на 32.6% (збільшився в 1.5 раза до III кварталу за рахунок цукру). Також експорт зменшився за деякими основними товарними групами, зокрема:

деревиною та виробами з неї	– на 23.1% (-21.7% до III'2023);
металургійної продукції	– на 7.0% (-12.2% до III'2023);
продукцією хімічної промисловості	– на 13.0% (+6.7% до III'2023);
продукцією машинобудування	– на 2.9% (на рівні III'2023).

¹ Відповідно до Закону України від 03 березня 2022 року № 2115-IX «Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни» частина інформації, що потрібна для складання платіжного балансу, не збирається. Оцінка платіжного балансу за IV квартал 2023 року здійснена на підставі наявної інформації та уточнюватиметься після отримання додаткових даних.

² Усі дані з платіжного балансу наведені без урахування тимчасово окупованої російською федерацією території України.

³ Усі зміни показників у процентному відношенні наведено порівняно з показниками відповідного періоду минулого року, якщо не зазначено інше.

Водночас зріс експорт:

мінеральних продуктів	– на 5.0% (+2.1% до III'2023);
промислових товарів на	– на 1.6% (-7.2% до III'2023).

У географічному розрізі за IV квартал 2023 року найбільше зменшився експорт товарів до країн ЄС (на 1.1 млрд дол. США, або на 17.0%, а його частка в експорті майже не змінилася – 63.9%) та Азії (на 633 млн дол. США, або на 25.2%, частка скоротилася з 23.9% до 21.5%). Також зменшився експорт до країн Америки (на 41 млн дол. США, або на 18.4%, частка в загальному експорті не змінилася та становила 2.1%) та СНД (на 28 млн дол. США, або 6.2%; частка збільшилася з 4.3% до 4.8%). Водночас зріс експорт до країн Африки (на 68 млн дол. США, або на 17.0%, частка зросла з 3.8% до 5.4%).

Імпорт товарів становив 17.0 млрд дол. США. Енергетичний імпорт зменшився на 25.7% (зріс на 14.8% порівняно з попереднім кварталом) насамперед за рахунок скорочення імпорту нафтопродуктів та природнього газу у зв'язку зі стабілізацією в енергетичній сфері. Неенергетичний імпорт збільшився на 9.9% (порівняно з попереднім кварталом – на 4.1%), у тому числі за групами:

продукції машинобудування	– на 21.0% (+12.2% до III'2023);
продукції хімічної промисловості	– на 11.5% (-7.0% до III'2023);
металургійної продукції	– на 27.0% (+1.1% до III'2023);
продовольчих товарів	– на 10.1% (+21.4% до III'2023).

Водночас скоротився імпорт:

промислових виробів	– на 36.4% (-18.8% до III'2023);
деревини та виробів з неї	– на 8.0% (-6.2% до III'2023).

У географічному розрізі найбільше зріс імпорт з країн ЄС (на 488 млн дол. США, або на 6.4%, їх частка зросла з 46.4% до 48.0%) та Америки (на 358 млн дол. США, або у 1.5 раза; частка зросла з 4.1% до 6.1%). Також зріс імпорт з Азії (на 131 млн дол. США, або 2.4%, частка незначно скоротилася на 0.2 в.п. – до 33.3%) та Африки (на 12 млн дол. США або 7.7%; частка зросла з 0.9% до 1.0%). Водночас скоротився імпорт з країн СНД (на 109 млн дол. США, або 30.9%; частка зменшилася з 2.1% до 1.4%).

Дефіцит торгівлі послугами скоротився до 1.6 млрд дол. США (порівняно з 3.8 млрд дол. США у IV кварталі 2022 року) унаслідок суттєвого зменшення імпорту послуг (на 26.1%), у той час як експорт послуг був майже на рівні минулого року (збільшився на 1.2%). Головними чинниками зменшення імпорту послуг були скорочення витрат⁴ подорожуючих і короткострокових мігрантів (скоротилися на 33.0% – до 3.8 млрд дол. США) та імпорту державних послуг (на 49.7%). Водночас зріс імпорт транспортних послуг (на 15.9% за рахунок морського та залізничного транспорту, а також поштових та кур'єрських послуг), інших ділових (на 29.3%, насамперед за

⁴ Оцінка витрат українців за кордоном ґрунтується на даних про розрахунки платіжними картками за кордоном, даних ООН та прикордонної служби про кількість осіб, які виїхали за кордон через війну.

рахунок рекламних та маркетингових послуг), телекомунікаційних та комп'ютерних послуг (21.1%), а також послуг із ремонту та технічного обслуговування (у 3.9 раза). Експорт послуг зріс за рахунок інших ділових послуг (на 25.0% за рахунок технічних та професійних послуг), державних послуг (на 37.8%), фінансових послуг (у 1.5 раза) та витрат осіб, які подорожують Україною (на 6.0%). Натомість зменшився експорт транспортних послуг (на 2.9% за рахунок скорочення послуг автомобільного транспорту), послуг із переробки матеріальних ресурсів, що належать іншим сторонам (на 7.2%), а також телекомунікаційних та комп'ютерних послуг (на 8.7%).

Профіцит балансу первинних доходів зменшився до **2.0 млрд дол. США** (2.2 млрд дол. США в IV кварталі 2022 року) насамперед через зменшення надходжень за статтею “оплата праці” на 16.7%. Обсяги виплачених доходів від інвестицій скоротилися на 11.6% (від’ємні реінвестовані доходи⁵ становили 194 млн дол. США; у IV кварталі 2022 року реінвестовані доходи становили 12 млн дол. США).

Профіцит балансу вторинних доходів зменшився до **4.8 млрд дол. США** (у IV кварталі 2022 року становив 7.7 млрд дол. США), що зумовлювалося нижчими обсягами наданої Україні грантової допомоги⁶ від міжнародних партнерів (1.9 млрд дол. США порівняно з 4.1 млрд дол. США у IV кварталі 2022 році).

Обсяги приватних грошових переказів, що надходили в Україну, становили 2.9 млрд дол. США⁷, скоротившись порівняно з IV кварталом 2022 року на 6.9%. Потік переказів через офіційні канали зменшився на 6.3%: за рахунок інших приватних переказів (скоротилися на 11.6%), тоді як обсяги заробітної плати, яку українці отримували з-за кордону, були на рівні минулого року (зросла на 0.3%). Надходження грошових переказів через неформальні канали скоротилися на 7.7%.

Чисте запозичення від зовнішнього світу в IV кварталі 2023 року (сумарне сальдо поточного рахунку та рахунку операцій з капіталом) **становило 3.1 млрд дол. США** (у IV кварталі 2022 року чисте кредитування становило 0.2 млрд дол. США).

У IV кварталі 2023 року чистий приплив за фінансовим рахунком становив **3.0 млрд дол. США**: суттєвий приплив до державного сектору був частково нівельований відпливом із приватного сектору (у IV кварталі 2022 року чистий приплив за фінансовим рахунком становив 2.8 млрд дол. США).

Чистий приплив коштів до державного сектору становив 7.3 млрд дол. США (у IV кварталі 2022 – 6.7 млрд дол. США) і зумовлювався чистим залученням позик від міжнародних партнерів на суму 7.4 млрд дол. США. Водночас чисті виплати за цінними паперами уряду становили 69 млн дол. США (у IV кварталі 2022 року – 269 млн дол. США).

⁵ До платіжного балансу за IV квартал 2023 року включені обсяги реінвестованих доходів тільки банківського сектору.

⁶ Грантова допомога, отримана в IV кварталі 2023 року, спрямовуватиметься на відшкодування видатків держбюджету для забезпечення виплат співробітникам служб першого реагування (ДСНС), виплат ВПО, пенсійних виплат, оплати праці надавачів медичних послуг, що надають послуги за програмою медичних гарантій.

⁷ Загальні обсяги переказів уточнюватимуться на підставі даних дзеркальної статистики окремих країн, що надходять пізніше оприлюднення даних платіжного балансу.

Чистий приплив за прямими іноземними інвестиціями становив 116 млн дол. США (у IV кварталі 2022 року – 172 млн дол. США) і сформувався за рахунок:

інвестицій в акціонерний капітал (крім реінвестування доходів) у 200 млн дол. США (у IV кварталі 2022 року – 277 млн дол. США);

чистого залучення за борговими інструментами в 107 млн дол. США, з них 10 млн дол. США між сестринськими підприємствами (у IV кварталі 2022 року чисте погашення становило 68 млн дол. США, з них між сестринськими підприємствами – 129 млн дол. США).

Водночас вилучення реінвестованих доходів⁸ банківського сектору становило 194 млн дол. США (у IV кварталі 2022 року реінвестування доходів становили 12 млн дол. США).

Чисте збільшення зовнішньої позиції банківської системи за операціями з портфельними та іншими інвестиціями становило 400 млн дол. США (у IV кварталі 2022 року – 870 млн дол. США) і сформувалося за рахунок чистої купівлі цінних паперів нерезидентів на суму 603 млн дол. США (у IV кварталі 2022 року – 367 млн дол. США).

Чисте збільшення зовнішньої позиції реального сектору (без урахування прямих іноземних інвестицій) становило 4.3 млрд дол. США (у IV кварталі 2022 року – 2.8 млрд дол. США) і зумовлено:

зростанням обсягів готівкової валюти поза банками на 3.7 млрд дол. США (у IV кварталі 2022 року – на 2.3 млрд дол. США);

чистим збільшенням зовнішньої позиції за торговими кредитами на 741 млн дол. США (у IV кварталі 2022 року – на 1.5 млрд дол. США).

У цілому **відплив із приватного сектору (разом із помилками та упущеннями) становив 4.3 млрд дол. США** (у IV кварталі 2022 року – 3.9 млрд дол. США).

Платіжний баланс у IV кварталі 2023 року зведено невеликим з дефіцитом у 25 млн дол. США (у IV кварталі 2022 року профіцит становив 3.0 млрд дол. США). Чисте надходження від МВФ у межах Інструменту швидкого фінансування RFI становило **386 млн дол. США**.

Міжнародні резерви на кінець IV кварталу 2023 року становили 40.5 млрд дол. США, що забезпечує фінансування імпорту майбутнього періоду протягом 5.4 місяця.

Дата останнього оновлення 28.03.2024

⁸ До платіжного балансу за IV квартал 2023 року включені обсяги реінвестування доходів тільки банківського сектору.